

Урок 4. КОЛИ І ЯК РОЗПОЧАЛАСЯ ІСТОРІЯ ЛЮДСТВА

Алгоритм роботи на уроці:

1. Опрацювати опорний конспект з теми.
2. Прочитати навчальний матеріал підручника (*параграф 2-3, п. 1-5*). Після вивчення матеріалу учень/учениця має:
  - сформулювати уявлення про основні теорії походження людини, про появу людей, їх розселення на території Європи;
  - зіставляти тип прадавньої людини з археологічною добою та розвитком знарядь праці;
  - показувати по карті місця найбільш відомі стоянки та шляхи заселення Європи, зокрема й України; визначити основні заняття людей у давнину.
3. Переглянути по можливості відео «Неандертальці. Кроманьйонці» за посиланням <https://www.youtube.com/watch?v=R4UaFcsIOfo>
4. Для систематизації й закріплення навчального матеріалу виконати **практичну частину уроку**, заповніть лист самоконтролю.

Поява предків людини. Найважливіші зміни на шляху до сучасної людини.

Перетворення людиноподібної мавпи на людину сучасного типу називають **антропогенезом**. Цей процес вивчає наука **антропология**. На жаль, докладно з'ясувати, як відбувалося перетворення людиноподібної мавпи на людину сучасного типу, неможливо. Існуючі археологічні знахідки не відтворюють повної картини. Але, можна стверджувати, що на **антропогенез** передусім мала вплив природа.

Основні етапи антропогенезу

Дата	Які зміни відбувалися
4 млн років тому	Людиноподібні істоти австралопітеки (південні мавпи) з'явилися в Африці. безпосередні предки сучасних людей. Почали пересуватися на двох ногах замість чотирьох кінцівок
2,5-2 млн років тому	В Африці з'явилася «людина вміла» (<i>homo habilis</i>). Перша розумна істота, яка навчилася виготовляти знаряддя праці
1,5 млн років	В Африці з'явилася «людина прямоходяча» (<i>homo erectus</i>). Це були перші люди (архантропи), які навчилися користуватися вогнем і стали розселятися за межі континенту
150-100 тис. років тому	В Африці, Азії та Європі з'явилися неандертальці , або палеоантропи (давні люди). Неандертальці стали першими, хто почав ховати померлих; навчились добувати вогонь, будувати житла.
40-35 тис. років тому	У більшості регіонів Землі з'явилися представники виду « людини розумної » (<i>homo sapiens</i>), або кроманьйонці . Поява людини сучасного фізичного типу (неоантропа , або нової людини) завершила процес антропогенезу- становлення людини як виду живих істот на нашій планеті, та започаткувала історію людства .

- З появою людини розпочинається історія первісного суспільства. Людина виокремилася зі світу тварин тоді, коли почала виготовляти й застосовувати знаряддя праці.
- На змінах у матеріалах і технологіях виготовлення знарядь праці заснована **археологічна періодизація первісної історії**.

Археологічна періодизація

Урок 4. Лист самоконтролю

Практична частина

1. Запишіть в зошит визначення термінів й понять:

- **Кам'яний вік** – це період, коли основним матеріалом для виготовлення знарядь праці був камінь.
- **Культурний шар** - шар ґрунту, у якому виявлено сліди життєдіяльності людини.
- **«Людина вміла» (Homo habilis)** - високорозвинений австралопітек або перший представник роду Homo, що з'явився в Східній Африці близько 2,5млн років тому.
- **«Людина розумна» (Homo sapiens)** - вид роду Людина (Homo) із родини гомінід ряду приматів, єдиний з наявних в теперішній час; **людина розумна**, тобто наділена можливістю інтелектуально мислити.

2. Перевір себе:

Дайте відповіді на запитання (усно).

1. Назвіть головні теорії походження людини. У чому вони полягають?
2. Що таке антропогенез?
3. Які істоти вважаються предками людини? Що їх поєднує із сучасною людиною?
4. Якою є головна відмінність людини від тварини?
5. Кого з первісних людей відносять до виду «людина розумна»?

3. Працюємо з таблицею.

Розподілі твердження, що характеризують життя людиноподібних істот, вписавши в таблицю відповідну літеру.

Пралюдина	Неандерталець

- А) Використовували вогонь, проте не вміли його видобувати.
- Б) Жител не будували, постійно пересувались у пошуках їжі.
- В) Виготовляли примітивні знаряддя, оббиваючи каміння.
- Г) Користувалися одягом із шкур тварин.
- Д) Навчилися видобувати вогонь.
- Ж) Широко використовували гостроконечники та скребла.
- З) Селилися в печерах або споруджували житла з кісток мамонтів, вкритих шкурами.
- І) Збирали їстівні рослини, плоди та корінці.
- К) Полювали за допомогою списів, влаштовуючи для тварин пастки у вигляді ям.

Відповіді для самоперевірки: пралюдина — А, Б, В, І;
неандерталець: Г, Д, Ж, З,